

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ เรื่อง การวาดภาพระบายสี ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้ แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

Developing Grade 5 Students' Creative Thinking In Art Subject of Drawing and Painting Using Creative Thinking Learning Activities

นิตยา วงศ์ชู (Nittaya Wongchoo)*

ดร.ศิริพงษ์ เพียศิริ (Dr. Siribhong Bhiasiri)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์1)เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 2) เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด 3) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มและมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด 4)เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนศิลปะ โดยการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองตาไถตลาดหนองแก อำเภอนองเรือ จังหวัดขอนแก่น ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) เครื่องมือทดลองปฏิบัติการได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 12 แผน การจัดการเรียนรู้ 2) เครื่องมือสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แบบบันทึกพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ แบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินผลงาน แบบสัมภาษณ์ และเมื่อสิ้นสุดทั้ง 3 วงจร ได้สอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพ ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้ภาพเป็นสื่อทำการทดสอบเมื่อสิ้นสุดทั้ง 3 วงจร

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย ในขั้นสร้างความตระหนัก มีการกระตุ้นเร้าความสนใจให้นักเรียนอยากรู้ อยากเรียน ในขั้นระดมพลังความคิด ในขั้นสร้างสรรค์ชิ้นงาน ฝึกการคิดอิสระ จินตนาการและมีความคิดสร้างสรรค์ ในขั้นประเมินผลงาน ในขั้นวัด/ประเมินผล และในขั้นเผยแพร่ผลงาน ส่งผลให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะสูงขึ้น 2) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทาง

คำสำคัญ: ความคิดสร้างสรรค์, การวาดภาพ, การระบายสี

Keyword: Creative Thinking, Drawing, Painting

* นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน กลุ่มวิชาการพัฒนา หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าคะแนนความคิดริเริ่ม อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 21.56$) ความคิดคล่อง อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 20.19$) ความคิดยืดหยุ่น อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 8.25$) ความคิดละเอียดลออ อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 9.06$)

3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เรื่องการวาดภาพระบายสี พบว่านักเรียนที่มี ($\bar{X} = 23.31$) จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 77.70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ 14 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 16 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และ 4) ด้านความพึงพอใจ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ในด้านบทบาทครู ด้านบทบาทผู้เรียน และด้านการวัดประเมินผล มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ระดับความพึงพอใจในมาก ($\bar{X} = 4.43$) สรุปภาพรวมได้ว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$)

Abstract

The objectives of this research were to: 1) develop art learning activity of grade 5 students using the creative thinking teaching model, 2) develop art creative thinking of grade 5 students to earn average score not less than 70 percent and not less than 80 percent of them could pass the criteria, 3) develop learning achievement of grade 5 students to earn average score not less than 70 percent and not less than 80 percent of them could pass the criteria, and 4) study students' satisfaction toward studying art using the creative thinking teaching model.

Target group was 16 grade 5 students from Bannongtakai Taladnonggae School in Nongrue district, Khon Keen province during the first semester of 2012 academic year. Research instruments included; 1) experiment instrument was 12 lesson plans, 2) reflection instrument consisted of observation form for learning management behavior, observation form for learning management result, work evaluation form, interview form, satisfaction questionnaire for students toward the creative thinking teaching model, and 3) evaluation instrument for effectiveness included test form for evaluating learning achievement and test form for evaluating creative thinking using figural form after ending 3 action spirals.

Research findings were as follows: 1) The development of art learning activity for grade 5 students using the creative thinking teaching model involved the steps of learning activity management which emphasizing students to join various activities. Students were stimulated the need and interest to learn and know at the step of raising awareness. Steps of brainstorming and creating a work could encourage students to practice their free association, imagination and creative thinking. After the steps of evaluating work, measurement and evaluation and distributing work, students were found with higher art creative thinking. 2) Art creative thinking of students was shown by average scores of all aspects at the "high" level including originality ($\bar{X} = 21.56$), fluency ($\bar{X} = 20.19$), flexibility ($\bar{X} = 8.25$), and elaboration ($\bar{X} = 9.06$). 3) Learning achievement of students on Drawing and Painting revealed that their average score was 23.31 or 77.70 percent of 30 scores and 14 students or 87.50% of 16 persons could pass the criteria. 4) Satisfaction of students toward the creative thinking teaching model was at a "highest" level for 3 aspects including role of a teacher, role of a student, and measurement and evaluation. Satisfaction toward learning activity management was at a "high" level ($\bar{X} = 4.43$). As a result, overall image of satisfaction was at a "high" level ($\bar{X} = 4.50$)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน การฝึกฝน หากเด็กได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่เยาว์วัย และบรรดาความคิดทั้งหลาย ความคิดสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาก การเรียนการสอนจึงควรจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นความต้องการสูงสุดและมีค่ามาก การเรียนการสอนแบบความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นรากฐานของกระบวนการคิดทั้งหมด Torrance (1962 อ้างอิงมาจาก อารี พันธ์มณี, 2537) ผลดี กูอินทร์ (2533) กล่าวว่า มีรูปแบบการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์หลายรูปแบบ ได้แก่ การระดมความคิด ทั้งนี้กิจกรรมที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์สามารถจัดได้ทุกวิชาหรือทุกมวลประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็กได้แก่ กิจกรรมด้านศิลปะ การวาดภาพ ระบายสี ซึ่งผู้วิจัยจึงต้องการที่จะพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทัศนศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และสนใจที่จะนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นเทคนิคหนึ่งในการฝึกฝนทักษะการคิด ที่คิดขึ้นโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) มีขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ การสร้างความตระหนักเพื่อกระตุ้นและสร้างความสนใจของผู้เรียนเข้าสู่เรื่องที่จะเรียนรู้ การระดมพลังความคิด เพื่อเป็นการดึงศักยภาพของผู้เรียนให้ค้นหาคำตอบหรือคิดออกแบบและสร้างสรรค์ชิ้นงานด้วยตนเอง การนำเสนอและวิพากษ์วิจารณ์แสดงความคิดเห็น การวัดประเมินผลและเผยแพร่ผลงาน จากการสร้างสรรค์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) เหมาะสมที่จะทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์เพิ่มขึ้นและทำให้ผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ของนักเรียนบรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอนและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ทัศนศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการ
2. เรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เพื่อ

พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด

3. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทัศนศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ให้มีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนทัศนศิลป์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนมีความคิดที่อิสระไม่มีรูปแบบตายตัวใช้ได้ทุกโอกาสทุกเวลาผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เปิดทางเลือกให้ผู้เรียนหาคำตอบที่หลากหลายเชื่อมโยงความคิดที่เป็นระบบจากง่ายไปยาก จากใกล้ตัวไปไกลตัว นำไปจัดการเรียนรู้ได้ทุกกลุ่มสาระ และสามารถเชื่อมโยงกับรูปแบบการเรียนรู้อื่น ๆ มี 6 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย

1) ขั้นสร้างความตระหนัก เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนสร้างความสนใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ในเรื่องที่จะเรียน เช่น เกม เพลง นิทาน สไลด์ ท่าทางต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดจินตนาการ

2) ขั้นระดมพลังความคิดเป็นการดึงศักยภาพของผู้เรียนเพื่อหาคำตอบผู้เรียนทุกคนต้องมีส่วนร่วม โดยมีผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกทุกขั้นตอน

3) ขั้นสร้างสรรค์ชิ้นงาน ผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้คิดหาคำตอบแล้วผู้เรียนเกิดจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงาน ในรูปแบบต่าง ๆ

4) ขั้นนำเสนอผลงาน เป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้เรียนได้มีโอกาส นำเสนอผลงาน วิพากษ์วิจารณ์แสดงความคิดเห็นผลจากการนำเสนอของผู้อื่น เป็นขั้นที่

ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ การรู้จักการยอมรับ การมีเหตุผล การประยุกต์ การนำไปใช้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ

5) ขั้นวัดและประเมินผล เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนรู้จักประเมินผลงานตนเองและผู้อื่น มีการยอมรับ แก่ไขบนพื้นฐานของหลักการทางประชาธิปไตย คือ ปัญญาธรรม คารวธรรม และสามัคคีธรรม

6) ขั้นเผยแพร่ผลงาน ผลงานของผู้เรียน ทุกคนทุกกลุ่ม ได้นำไปเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จัด นิทรรศการ และการนำผลงานสู่สาธารณชน เป็นการนำเสนอความรู้และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน เพื่อให้ เพื่อน ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ชื่นชม ผลงาน

2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ หมายถึง เครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยใช้ภาพเป็นสื่อ (Thinking creativity with picture) ของประยงค์ มาแสง (2542) ที่สร้างตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีความคิด สร้างสรรค์ของ Torrance (1979) จำนวน 3 ชุดโดยมี วัตถุประสงค์สำหรับใช้วัดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทางศิลปะของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการนำหลักการ และขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติตามแนวคิดของ Kemmis & Mc Taggart (1992 อ้างอิงจาก ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2537) เป็นแนวทาง ในการดำเนินการวิจัย มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน (Plan) ดำเนินการตาม ขั้นตอน ดังนี้

1) วิเคราะห์สภาพปัญหาการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ทัศนศิลป์ สัมภาษณ์นักเรียนครู ผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน และจากประสบการณ์ของผู้วิจัย

2) ศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการและการจัดการเรียน รู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์

3) ศึกษาและสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ให้ความรู้แก่ผู้ช่วยวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้ช่วยวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่ทำการวิจัยและทราบบทบาทหน้าที่ ของตน

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการ (Act)

เป็นการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ในขั้นตอนที่ 1 จำนวน 12 แผนการจัดการเรียนรู้ดำเนินการ สอนกับกลุ่มเป้าหมาย โดยกำหนดเป็นวงจรปฏิบัติการ 3 วงจร

ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe)

เป็นการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งสังเกตกระบวนการของการปฏิบัติการ และผลของ การปฏิบัติ โดยใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1) การสังเกตและบันทึกเหตุการณ์ในขณะ ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยจดบันทึกพฤติกรรมที่เห็น ตามสภาพจริงที่เกิดขึ้น สังเกตพฤติกรรมของครู พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน บรรยายภาคในชั้นเรียน

2) การสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์นักเรียน เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์ เมื่อสิ้นสุดแต่ละวงจรโดยเลือกนักเรียนกลุ่ม เก่ง ปานกลาง และอ่อน กลุ่มละ 2 คน (2:2:2)

ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect)

เป็นการประเมินหรือตรวจสอบการบวนการ ปัญหา อุปสรรค ที่ได้จากขั้นสังเกตการณ์ โดย การวิเคราะห์ การประเมิน การอภิปรายสรุป และเสนอแนะ กิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ เมื่อสิ้นสุดแต่ละ วงจร โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย เพื่อปรับปรุงแผนปฏิบัติ ในวงจรต่อไป

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองตาไก้ตลาด หนองแก อำเภอนองเรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่กำลังศึกษาใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 16 คน

3. ตัวแปรในการศึกษาวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน เรื่องการวาดภาพพระบายสี ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ และความพึงพอใจของนักเรียน ต่อการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยจำแนกตามลักษณะของการใช้ ดังนี้

1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 12 แผน รวม 16 ชั่วโมง

2) เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ

(1) แบบบันทึกผลหลังการสอน เป็นแบบบันทึกประจำวันสำหรับผู้วิจัยใช้บันทึกเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามสภาพจริง ทำการบันทึกเมื่อสิ้นสุดการสอน

(2) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบบันทึกสำหรับผู้ช่วยวิจัย ใช้บันทึกพฤติกรรมการสอนของผู้วิจัย และพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนขณะดำเนินการเรียนการสอน

(3) แบบประเมินผลงาน เป็นแบบประเมินผลงานนักเรียนเรียนจบเนื้อหาในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผนการจัดการเรียนรู้

(4) แบบสัมภาษณ์นักเรียน เป็นคำถามปลายเปิดสำหรับผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์นักเรียนเพื่อให้เห็นความคิดเห็น ความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์หลังสิ้นสุดแต่ละวงจร

(5) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ หลังสิ้นสุดการสอนทั้ง 12 แผนการจัดการเรียนรู้

3) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

(1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระทัศนศิลป์ เรื่อง การวาดภาพพระบายสี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ คะแนน 30 คะแนน สำหรับทดสอบหลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ทั้ง 12 แผนการจัดการเรียนรู้

(2) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ เป็นแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแบบฝึกพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้ภาพเป็นสื่อ (Thinking creative with picture) ของ ประยงค์ มาแสง (2542) ที่สร้างตามกรอบแนวคิดของ Torrance โดยอาศัยรูปภาพ มีจำนวน 3 ชุดซึ่งจะใช้วัดความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ ทำการวัดหลังจากสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 3 วงจร

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

ขั้นก่อนดำเนินการตามวงจรปฏิบัติการ

1) ชี้แจง แนะนำให้ความรู้ในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการให้ผู้ช่วยวิจัย และนักเรียนเข้าใจ

2) ปฐมนิเทศนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ขั้นดำเนินการตามวงจรปฏิบัติการ

1) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณจากทุกแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบบันทึกผลหลังการสอน แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบประเมินผลงาน และแบบสอบถามความพึงพอใจ นำข้อมูลมาปรับปรุงในวงจรต่อไป

ขั้นหลังดำเนินการตามวงจรปฏิบัติการ
ประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิด
สร้างสรรค์ เมื่อดำเนินการสอนครบทั้ง 3 วงจร ให้นักเรียน
ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบ
ทดสอบความคิดสร้างสรรค์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล
ระหว่างดำเนินการปฏิบัติการวิจัยและหลังจากสิ้นสุดการ
ปฏิบัติการวิจัย โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ดังนี้

1) ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบบันทึกผล
หลังการสอน แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้
แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบประเมินผลงาน และแบบ
สอบถามความพึงพอใจ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ว่า
มีข้อบกพร่อง หรือมีปัญหา อุปสรรคอย่างไร เพื่อเป็น
แนวทางในการพิจารณาหาวิธีการที่จะ ปรับปรุงแก้ไข
และพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

2) ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบความคิด
สร้างสรรค์ นำคะแนนมาหาค่าร้อยละเทียบกับเกณฑ์ที่
กำหนด

สรุปและอภิปรายผล

1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์

จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ
การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พบว่า
นักเรียนให้ความสนใจ กระตือรือร้น ร่วมมือในการปฏิบัติ
กิจกรรมอย่างดี มีความกล้าแสดงออก มีน้ำใจ รู้จัก
ช่วยเหลือกันในกลุ่ม ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
นักเรียนมีความสุขในการเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการ
การเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ
การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีค่า
ความเหมาะสมเท่ากับ 90.65 และ ($X = 4.53$) อยู่ในเกณฑ์
เหมาะสมมากที่สุด สอดคล้องกับประเพ็ญศรี ไกรอนุพงษ์
(2549) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเขียนเชิง

สร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 โดยใช้แผนที่ความคิด และศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้าน
การเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75/70
กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน
ชุมชนโนนหันวันครู อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน
33 คน ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่า
การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์
นักเรียนมีความสามารถในการเขียนสูงขึ้น นักเรียน
มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์
ร้อยละ 80.49 จำนวนนักเรียนที่มีคะแนนร้อยละ 75 ขึ้นไป
จำนวน 26 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 33 คน คิดเป็น
ร้อยละ 78.78 ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าคะแนนความคิด
ริเริ่ม ($X = 21.56$) จากคะแนนเต็ม 41 คะแนน อยู่ในระดับสูง
ความคิดคล่อง ($X = 20.19$) จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน
อยู่ในระดับสูง ความคิดยืดหยุ่น ($X = 8.25$) จากคะแนน
เต็ม 11 คะแนน อยู่ในระดับสูง ความคิดละเอียดลออ
($X = 9.06$) จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน อยู่ในระดับสูง
สอดคล้องกับวิรัตน์ คุ่มคำ (2535 อ้างอิงมาจาก ปริญญ์
พนันชัยบุตร, 2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนา
ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เรียนศิลปะด้วยวิธีการระดมสมอง วัดวัตถุประสงค์ คือ เพื่อ
ศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียน
ศิลปะด้วยวิธีการระดมสมอง โดยใช้ตัวอย่างประชากร
เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดศรีสุก
กรุงเทพมหานคร และใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
ของทอแรนซ์ชนิดรูปภาพ แบบ ก. ผลการวิจัยพบว่า
คะแนนความคิดสร้างสรรค์ในทุกๆ ด้านหลังจากการเรียน
ศิลปะศึกษาด้วยวิธีการระดมสมองสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งแสดง
ให้เห็นว่า การสอนศิลปะศึกษาด้วยวิธีการระดมสมองจะ
ช่วยส่งเสริมการพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้พัฒนาสูงขึ้นได้

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ผลการวิจัย พบว่า คะแนนจากการประเมิน
ผลงานนักเรียนทั้ง 3 วงจร มีจำนวนนักเรียนร้อยละ
88.53 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนผ่านเกณฑ์

ระดับดี จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน ($X = 11.89$) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ มีจำนวนนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนักเรียนได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($X = 23.31$) จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 77.70 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ของนักเรียนทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ มีจำนวนนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไปทั้งนี้จะเป็นเพราะรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ กระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้อยากเรียน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความคิดที่อิสระไม่มีรูปแบบตายตัว สอดคล้องกับกิจวัฒน์ แสนศรีระ (2552) การสอนเขียนภาพด้วยสีโปสเตอร์โดยใช้เทคนิคหมวกความคิดหกใบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัย พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัยสูงขึ้นหลังจากที่เรียนการเขียนภาพด้วยสีโปสเตอร์โดยใช้เทคนิคหมวกความคิดหกใบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ผลการวิเคราะห์ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อ การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง การวาดภาพระบายสี โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ($X = 4.50$) ซึ่งแปลความหมายได้ว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และเมื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจในแต่ละด้าน พบว่า ในด้านบทบาทครู ด้านบทบาทนักเรียน และด้านการวัดประเมินผล นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการจัดการเรียนการสอน นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ใน

ระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนและครูมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอน ซึ่งทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนดี น่าสนใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิจวัฒน์ แสนศรีระ (2552) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การเขียนภาพด้วยสีโปสเตอร์ โดยใช้เทคนิคหมวกความคิดหกใบ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การเขียนภาพด้วยสีโปสเตอร์ โดยใช้เทคนิคหมวกความคิดหกใบอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดโดยใช้เทคนิคหมวกความคิดหกใบ ส่งผลให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงออกและกล้าคิด

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่จะพัฒนาขึ้นได้ โดยผ่านการฝึกจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ

2) จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า การสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้านของนักเรียน คือ ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคล่องในการคิด (Fluency) ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ดังนั้นทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 แบบว่านักเรียนสามารถพัฒนาในด้านใดได้ดีที่สุด

2) ควรมีการศึกษาวิจัยผลงานการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กับตัวแปรอื่น ๆ เช่น พฤติกรรมของผู้เรียน ลักษณะการคิด เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กจิวัฒน์ แสนศรีระ. (2552). การสอนการเขียนภาพด้วยสีโปสเตอร์โดยใช้เทคนิคหมวกความคิดหกใบที่มีต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประเพ็ญศรี ไกรอนุพงษ์. (2549). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แผนที่ความคิด. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประยงค์ มาแสง. (2542). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ที่เรียน
วิชาศิลปะศึกษา โดยใช้แบบฝึกที่เน้นการจัดกิจกรรมแบบกลุ่มร่วมมือ. ชัยภูมิ: สำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดชัยภูมิ.
- ปริญญา ทนชัยบุตร. (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทักษะศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ผุสดี กุญอินทร์. (2525). เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2537). การวิจัยเชิงปฏิบัติการรูปแบบเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน. เอกสารประกอบ.
ขอนแก่น: การเรียนการสอนการสัมมนาเชิงวิชาการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการรูปแบบ เพื่อการพัฒนา
การเรียนการสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบส่งเสริม
ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: กลุ่มส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้.
- อารี พันธมณี. (2537). คิดอย่างสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ 1412.
- Torrance, E.P. (1962). *Guiding creative talent*. New York: Prentice Hill.
- _____. (1972). *Creative learning and teaching*. New York: Prentice Hall.